

Newsletter analityczny nr 36 (1-21.09.2015)

Program „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Podczas trwających w dniach 22-24 września br., Międzynarodowych Targów Energii Odnawialnej i Efektywności Energetycznej RENEXPO® Poland 2015 odbywających się pod patronatem Ministerstwa Gospodarki, Marszałka Województwa Mazowieckiego i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska branża energetyki odnawialnej przyznała nagrody dla Wybitnej Osobowości i Innowacyjnej Technologii. Miło nam poinformować nagroda w kategorii Wybitnej Osobowości, jako osobie, która odgrywa ważną rolę w branży energii odnawialnej i efektywności energetycznej i ma szczególne osiągnięcia w tej dziedzinie została przyznana dr. Krzysztofowi Książkowskiemu - szefowi BEPK OAP UW.

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 1 – 21 września 2015.

Do najważniejszych wydarzeń minionych trzech tygodni należy zaliczyć dyskusję na temat budowy Nord Stream II oraz porozumienie Gazpromu z pozostałymi inwestorami w sprawie realizacji tej inwestycji.

Komentarz:

Informacja o budowie Nord Streamu II wywołała w Polsce oraz innych państwach tranzytowych Europy Środkowo-Wschodniej duże zaniepokojenie z powodu spodziewanych konsekwencji inwestycji, w tym przede wszystkim pogłębienia zależności w relacjach z największym dostawcą gazu do Unii Europejskiej, jakim jest Federacja Rosyjska. Rozbudowa Nord Stream wpisuje się w prowadzoną od lat politykę Federacji Rosyjskiej mającą dzielić państwa Unii Europejskiej poprzez ustalanie relacji różnicujących poszczególne państwa członkowskie. Warto prześledzić prowadzone w Federacji Rosyjskiej badania naukowe w zakresie kwestii bezpieczeństwa ekonomicznego oraz zbieżne z nimi dokumenty

rządowe, z których wynika, iż surowce energetyczne są stosowane przez Federację Rosyjską jako instrument wpływania na procesy polityczne i stan gospodarki innych państw.

Z polskiej perspektywy dziwi skład konsorcjum realizującego projekt (obok Gazpromu, BASF, E.on, OMV, Shell, Engie) oraz jego finansowanie ze strony Deutsche Banku i podjęcie tego tematu w obliczu trwających sankcji ekonomicznych i agresywnej polityki Rosji w stosunku do Ukrainy. Sytuacja ta wynika z trzech powodów. Po pierwsze, Niemcy nie postrzegają Federacji Rosyjskiej jako tak wielkiego zagrożenia ich bezpieczeństwa energetycznego, biorąc pod uwagę wiarygodność i cenę surowca. Po drugie, w perspektywie TTIP, Niemcy chcą ograniczyć import LNG ze Stanów Zjednoczonych, co wzmacniałoby spójność strefy transatlantyckiej. W tym wypadku znaczenie Niemiec byłoby ograniczone. Po trzecie Niemcy chcą ominąć tranzyt gazu przez Ukrainę, skłaniając się prawdopodobnie do podziału Ukrainy lub włączenia jej w strefę wpływów Federacji Rosyjskiej.

Odpowiedzią Polski na budowę Nord Streamu była budowa gazoportu w Świnoujściu. Również tym razem, jeśli projekt zostanie zrealizowany, można oczekiwać działań, które mogą mieć dewastujący wpływ na politykę klimatyczną i ideę Unii Energetycznej. Zwrot w kierunku renacjonalizacji polityki klimatyczno-energetycznej jest w tym wypadku bardzo prawdopodobny, ponieważ realizacja tego projektu narusza żywotne interesy bezpieczeństwa Polski. Problemem może być zastosowane narzędzie w polityce wewnętrznej, co wynika z braku długofalowej strategii bezpieczeństwa energetycznego oraz konieczności rozwiązania skomplikowanych zagadnień w obszarze odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej, współpracy w sektorze energetycznym w obszarze Międzymorza oraz zachodnimi sąsiadami.

Jeśli Komisja Europejska nie podejmie zdecydowanych działań zmierzających do zablokowania tego projektu, spowoduje to zdecydowane osłabienie środowisk wspierających mniej lub bardziej politykę ochrony klimatu w Polsce oraz zmianę tej polityki w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W tym wypadku Komisja Europejska musi czuwać nad zachowaniem spójności i ograniczać zapędy silniejszych państw w stosunku do słabszych członków Unii Europejskiej. Jeśli okaże się nieefektywna, to w zakresie polityki klimatyczno-energetycznej nastąpi odejście od postaw kooperatywnych. Państwa Europy Środkowo-Wschodniej bazując na doświadczeniach historycznych nie chcą i nie mogą być obszarem podziału na strefy wpływów między Niemcy i Federacją Rosyjską, a realizacja Nord Stream II

do tego prowadzi. Przed Komisją Europejską staje więc nowe wyzwanie, które wykracza poza obszar klimatu i bezpieczeństwa, a dotyczy wartości i funkcjonowania Unii Europejskiej w przyszłości.

Reasumując budowa Nord Stream II może spowodować renacjonalizację polityki klimatyczno-energetycznej kładąc kres nadziei na budowę solidarności europejskiej w zakresie bezpieczeństwa energetycznego opartego na Unii Energetycznej jednocześnie powodując, iż koszty zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego będą wyższe.

Europa i świat:

1.09 – Barack Obama zaapelował do światowych przywódców, aby podczas szczytu klimatycznego w Paryżu o wyrazili zgodę na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

1.09 – Po spotkaniu, które miało miejsce 28 sierpnia, ministrowie spraw zagranicznych Azerbejdżanu, Turkmenistanu oraz Turcji ogłosili konieczność rozwoju trójstronnej współpracy w sprawach energetyki.

3.09 – Bojko Kocew, ambasador Bułgarii w Rosji, wyraził nadzieję na realizację rosyjskiego projektu dotyczącego stworzenia na terytorium bułgarskim hubu gazowego.

3.09 – Rosyjski rząd wypowiedział koncesje przyznane dla firm paliwowych poszukujących i wydobywających ropę i gaz na wodach Morza Czarnego i Morza Azowskiego.

3.09 – Zdaniem sekretarza ds. energii w administracji Baracka Obamy, energetyka słoneczna dochodzi do momentu, w którym jej dalszy rozwój nie będzie wymagał subsydiowania.

4.09 – Uruchomienie bloku EPR Flamanville-3 we Francji zaplanowano na IV kwartał 2018 roku.

4.09 – Gazprom podpisał porozumienie akcjonariuszy w sprawie projektu Nord Stream II z Shellem, OMV, E.on-em oraz BASF.

4.09 – Gazprom i BASF zgodziły się na zakończenie wymiany aktywów, która została wstrzymana ze względu na wybuch kryzysu na Ukrainie.

4.09 – Przywrócono przesył surowca w gazociągu Baku-Tbilisi-Erzurum.

7.09 – Czeski kontrwywiad odnotował na terytorium Czech wzmożoną aktywność służb rosyjskich, w których obszarze głównych zainteresowań pozostaje sektor energetyczny oraz naukowo-techniczny.

7.09 – W ocenie spółki Gazprom Export kontrakt na dostawy gazu do Chin poprzez tzw. wschodnią trasę przy obecnych cenach ropy jest nierentowny.

7.09 – Władimir Buzinow, pierwszy wiceprezes Ukrenergo stwierdził, że „warunki techniczne pozwalają by z Ukrainy do Polski tylko 235 MW energii przez linie 220 kV”.

7.09 – Főgáz, węgierska państwowa firma gazowa przejęła spółkę zależną dawnego GdF SUEZ, obecnego Engie.

7.09 – W Paryżu odbyło się nieformalne spotkanie ministrów środowiska z całego świata dotyczące przygotowań do szczytu COP21.

8.09 – Maros Szefczowicz, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej ds. Unii Energetycznej stwierdził, że pomysł podwojenia przepustowości Nord Stream2 budzi „szereg pytań” o to, czy jest on zgodny z priorytetami bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej.

11.09 – Z powodu awarii, wyłączony został blok nr 2 elektrowni w Temelinie.

11.09 – Turcja wstrzymała projekt gazociągu Turkish Stream.

11.09 – Marosz Szefczowicz, wiceprzewodniczący KE ds. unii energetycznej, rozmawiał z rosyjskim ministrem energetyki Aleksandrem Nowakiem i szefem Gazpromu Aleksiejem Millerem nt. zimowych dostaw gazu na i przez Ukrainę.

14.09 – W Japonii powstanie system produkcji wodoru oparty na OZE.

14.09 – Anna-Kaisa Itkonen, rzecznik Komisji Europejskiej, komentując dyskusję wobec Nord Stream II stwierdziła, że „każdy gazociąg, niezależnie od tego czy na północy czy na południu, który dostarcza gaz do Unii Europejskiej, musi podlegać unijnym regulacjom”.

15.09 – Komisja Europejska obawia się, że przedstawiony przez Niemcy mechanizm wsparcia dla elektrowni na węgiel brunatny uderzy w plany Wspólnoty.

16.09 – Decyzja o porozumieniu Gazpromu z europejskimi spółkami w ramach projektu Nord Stream II może wywierać presję na Unię Europejską.

16.09 – Komisja Europejska w ramach planu zwiększenia bezpieczeństwa gazowego ma dokonać kontroli długoterminowych umów gazowych państw członkowskich.

17.09 – Ukraina wypowiedziała umowę z Rosją o współpracy w zakresie rozbudowy elektrowni Chmielnicki.

18.09 – Na posiedzeniu unijnej Agencji Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) ogłoszono ustanowienie granicy pomiędzy systemami energetycznymi Niemiec i Austrii.

18.09 – Ministrowie środowiska państw UE przyjęli reformę systemu handlu emisjami CO₂ (ETS), tzw. Market Stability Reserve (MSR).

19.09 – Kraje UE potwierdziły cele redukcji gazów cieplarnianych przed konferencją COP w Paryżu. W stanowisku UE znalazły się forsowane przez Polskę zapisy o „neutralności węglowej”.

18.09 – Komisja Europejska zapowiedziała zbadania zgodności projektu Nord Stream II z prawodawstwem unijnym.

21.09 – Z raportu opublikowanego przez Greenpeace wynika, że możliwe jest osiągnięcie w 2050 roku zapewnienia dostaw energii na świecie pochodzącej tylko ze źródeł odnawialnych.

Polska:

1.09 – Marek Woszczyk, prezes PGE, stwierdził, że w ramach poprawy efektywności spółka rozważa pozbycie się aktywów non-core.

2.09 – W sierpniu odnotowano gwałtowny spadek wskaźnika PMI mierzącego koniunkturę w sektorze przetwórczym, czego przyczyną były m.in. ograniczenia w dostawach energii.

3.09 – Polski Komitet Energii Elektrycznej stwierdził, że „reformy rynku energii powinna rozpocząć się od wprowadzenia rozwiązań umożliwiających harmonijny rozwój technologii odnawialnych przy utrzymaniu mocy konwencjonalnych zapewniających bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej dla gospodarki narodowej”.

3.09 – Zdaniem Jerzego Pietrewicza, wiceministra gospodarki, unijne regulacje eliminują swobodę Polski w kształtowaniu miksu energetycznego.

4.09 – Zdaniem prof. Władysława Mielczarskiego, „elektrownia jądrowa w Polsce nie powstanie, bo nas na nią nie stać”.

4.09 – Polskie Sieci Elektroenergetyczne i Ukrenergo są na etapie oceny potencjału nowego połączenia elektroenergetycznego pomiędzy Elektrownią Jądrową Chmielnicki a Rzeszowem.

4.09 – Kandydatka PiS na premiera stwierdziła, że nie widzi nic złego w tym, że obcy kapitał chce inwestować w kopalnie, o ile mają one służyć rozwojowi regionu, tworzeniu miejsc pracy.

7.09 – W miejscowości Buczyzna ruszyła budowa pierwszej dużej farmy fotowoltaicznej na Dolnym Śląsku. Inwestycja została dofinansowana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

8.09 – Prezydent Andrzej Duda stwierdził, że projekt Nord Stream 2 pomija interesy Polski i uderza w jedność Unii Europejskiej.

8.09 – Janusz Steinhoff, były minister gospodarki, stwierdził, że ratowanie płynności Kompani Węglowej jest tylko doraźny narzędziem, a nie istotną restrukturyzacją sektora górniczego.

9.09 – Andrzej Czerwiński, minister skarbu państwa, powiedział podczas forum ekonomicznego w Krynicy, że system wsparcia w ustawie o OZE jest „skonstruowany tak, by w jak najmniejszym stopniu obciążał odbiorców energii”.

9.09 – Tomasz Chmal z kancelarii White & Case podczas Forum Ekonomicznego w Krynicy stwierdził, że idea Unii Energetycznej odbiega już od pierwotnych założeń i zmierza w kierunku dekarbonizacji.

10.09 – Według Urzędu Regulacji Energetyki, pod koniec I półrocza 2015 roku w Polsce było już 1954 mikroinstalacji OZE. Dla porównania, pod koniec 2014 roku było ich 875.

11.09 – Sejm uchwalił ustawę pozwalającą na przedłużenie okresu obowiązywania w Polsce Protokołu z Kioto do roku 2020.

11.09 – Zdaniem Janusza Piechocińskiego, ministra gospodarki, Komisja Europejska powinna ocenić sprawę budowy Nord Stream II.

14.09 – Koalicja Klimatyczna zaapelowała do ministra środowiska, aby polski rząd wspierał działania UE, służące wypracowaniu sprawiedliwego porozumienia w Paryżu na rzecz ochrony klimatu.

16.09 – Ministerstwo Środowiska wprowadziło niższe opłaty z tytułu użytkowania górniczego związanego z poszukiwaniem i rozpoznawaniem węglowodorów.

17.09 – Powołano nowych członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej spółki EuRoPol Gaz S.A.

21.09 – Beata Szydło, kandydatka PiS na premiera, poinformowała, że partia w porozumieniu ze związkami zawodowymi przygotowuje programu dla polskiego górnictwa.

21.09 – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przedstawił nowy program zakładających dofinansowanie wdrożenia innowacyjnych technologii środowiskowych.

Warszawa, 21 września 2015r.

dr Krzysztof M. Księżopolski – Szef Programu „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” OAP UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), współautor podręcznika „Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie” (2014), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.